

Asia: VN/22263/2025

Lausuntopyyntö: Arviomuistio kilpailuneutraliteettiselvityksen suosituksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lääkäripalveluyritykset ry (LPY) kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta:

Kilpailuneutraliteettisääntelyssä on kehitettävää

Kilpailuneutraliteetilla tarkoitetaan julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan samanlaisia toimintaedellytyksiä markkinoilla. Kilpailuneutraliteettisäännöksillä pyritään rajoittamaan sellaista julkisen sektorin toimintaa, joka vääristää kilpailua.

LPY:n näkemyksen mukaan voimassa oleva lainsäädäntö ja menettelytavat ovat monelta osin tulkinnanvaraisia ja puutteellista. Sääntely ei mahdollista riittävästi kilpailuneutraliteettiongelmiin puuttumista. Yhdistyksen näkemyksen mukaan Kuluttaja- ja kilpailuvirastolla (KKV) ei ole riittävästi resursseja kilpailuneutraliteettivalvontaan tai ainakaan resursseja ei ole kohdennettu kyseiseen työhön riittävästi.

Kunta- ja hyvinvointialueiden lainsäädäntö mahdollistavat, että kunnat ja hyvinvointialueet voivat kilpailla yritysten kanssa avoimilla markkinoilla. Kilpailulain kilpailuneutraliteettisäännökset eivät myöskään kiellä julkista sektoria harjoittamasta yksityisen sektorin kanssa kilpailevaa toimintaa, vaikkakin tällaiselle toiminnalle on asetettu yritysmuotoon ja hinnoitteluun liittyviä ehtoja.

LPY:n mielestä julkisen sektorin organisaatioiden ensisijainen tehtävä on luoda puitteet yksityisille toimijoille/organisaatioille. Lähtökohtana on oltava se, että julkisen sektorin toimijat harjoittavat liiketoiminta vain poikkeustilanteissa, kuten esimerkiksi todellisen markkinapuutteen ilmetessä.

Erityisesti kunnat ovat vielä viime vuosinakin levittäytyneet avoimille markkinoille ja aloittaneet kilpailua vääristävien palveluiden tuottamisen. Esimerkiksi eräissä kunnissa kirjastot vuokraavat sähköautoja ja porakoneita. Joissakin kunnissa on palkattu peruskouluihin personal trainereita.

Tarpeellisten uudistusten toteuttaminen kilpailulaissa on haastavaa, koska kilpailulaki sääntelee lähtökohtaisesti yksityisten yritysten toimintaa. Kilpailuneutraliteettisääntelyä voidaan pitää sen sijaan julkisoikeudellisena sääntelynä. LPY esittää, että kilpailuneutraliteettia käsittelevän sääntelyn jatkovalmistelussa arvioidaan sitä, tulisiko kilpailuneutraliteettia koskeva sääntely siirtää omaan erilliseen kilpailuneutraliteettilakiin. Yhteen lakiin koottu sääntely edesauttaisi samalla myös oikeusvarmuuden ja läpinäkyvyyden parantamista markkinoilla sekä toiminnan seuranta.

LPY esittää, että myös kilpailuneutraliteettia käsittelevän sääntelyn jatkovalmisteluun osallistetaan elinkeinoelämän järjestöjä laajasti.

Kilpailuneutraliteettisääntelyn noudattamisen tehostaminen

LPY kannattaa arviomuistion suosituksia siitä, että julkisyhteisölle säädetään itsearviointin dokumentointivelvoite sekä kehitetään kilpailuneutraliteettisääntöjä koskevia käytännön ohjeita etenkin itsearviointin dokumentoinnin tueksi.

Pidämme tärkeänä, että itsearviointi on läpinäkyvää ja perusteiltaan yhtenevää. Valvonnan tehokkuuden näkökulmasta nämä arviointikertomukset täytyisi pääsääntöisesti julkaista. Tämän suosituksen toteuttaminen ei lisää merkittävästi hallinnollista työtä julkisen sektorin organisaatioissa.

Seuraamusjärjestelmän kehittäminen

LPY kannattaa arviomuistioon sisältyviä seuraamusjärjestelmän kehittämiseen liittyviä esityksiä:

- Uudistetaan neuvottelumenettelyä parantamalla sen tehokkuutta lisäämällä tiedon-saantia (itsearviointin dokumentaatiovelvoite) ja viestimällä selkeästi valvontaratkaisujen vaikutuksista julkisyhteisöjen menettelyihin ja toiminnan rakenteisiin.
- Asetetaan toimenpidepyyntöön perustuvalle valvonta-asialle enimmäiskäsittelyaika.
- Jatkoselvitetään seuraamusmaksun säätämistä voimassa oleviin sääntöihin sisältyvien yhtiöittämisen, kirjanpidon eriyttämisen, markkinaehtoisen hinnoittelun ja mahdollisesti tulevan itsearviointin dokumentaatiota koskevien velvoitteiden rikkomisesta.

Kilpailuneutraliteettivalvonnan tehostaminen

Lausunnolla olevassa muistiossa ehdotetaan useita keinoja kilpailuneutraliteettivalvonnan tehostamiseksi.

LPY kannattaa ehdotusta kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan toiminnan tarkemmaksi määrittelymiseksi. Pidämme myös tärkeänä markkinaehtoisen hinnoittelun vaatimuksen asettamista kilpailulakiin kuntalain ja hyvinvointialueesta annetun lain sijaan. Mielestämme on tarpeellista selkeyttää sitä, milloin julkinen valta toimii viranomaisena käyttäen julkista valtaa ja milloin taas markkinatoimijana.

Yhdistys pitää tärkeänä, että oikeuskäytäntöä ohjaavat toissijaisuuden ja paikallisuuden periaatteet sekä spekulatiivisen toiminnan kieltäviä säästöjä selkeytetään lainsäädäntöuudistuksen yhteydessä. Kuntayhtiöiden toimintaa ohjaava spekulatiivisen toiminnan kiellon periaate ja osayhtiölain oletama voitontuottamistarkoitus ovat keskenään ristiriidassa. Toissijaisuuden periaatteen tulisi selkeästi rajata, ettei kunta tai hyvinvointialue saa ottaa omaksi toiminnakseen tehtäviä, jotka markkinat jo hoitavat. Paikallisuusperiaatteen mukaan kunnan/hyvinvointialueen pitäisi tuottaa ensisijaisesti palveluja vain oman alueensa asukkaille ja yrityksille.

Kannatamme arviomuistion suositusta siitä, että lainsäädäntöön lisättäisiin uusi priorisointiperuste todennäköisen toimivallan puuttumisesta ja taataan riittävät resurssit valvonnalle sekä määritellään valvonnan painopisteet. Erityislakeja säädettyä ja muutettaessa on otettava huomioon lakisääteisten tehtävien tarkkarajaisuusvaatimukset tehokkaan kilpailuneutraliteettivalvonnan mahdollistamiseksi.

LPY kannattaa KKV:n resurssien lisäämistä tai vaihtoehtoisesti nykyisten resurssien uudelleen kohdentamista markkinoiden valvontaan kilpailuneutraliteetin näkökulmasta.

Yhdistys pitää tärkeänä, että yrityksille ja yrityksistä edustaville järjestöille taataan tosiasialliset ja tehokkaat keinot tehdä toimenpidepyyntöjä valvovalle viranomaiselle kilpailuneutraliteettia väristävistä toiminnoista ja käytännöistä. Julkisen sektorin toimijoilta on edellytettävä laajaa dokumentointivelvollisuutta. Dokumentointivelvollisuus ja julkisuus mahdollistavat tehokkaat keinot tuoda esiin markkinahäiriöitä.

Kannatamme kilpailuneutraliteettisääntöjen valvonnan tehostamista antamalla viranomaiselle mahdollisuus puuttua rakenteellisiin tai toistuviin kilpailuvääristymiin jo ennalta. Tällöin tavoitteena olisi ehkäistä tilanteita, joissa julkisomisteinen toimija pitkällä aikavälillä vääristää markkinoita ilman selkeää kilpailulain rikkomusta, mutta kuitenkin markkinoiden dynamiikkaa heikentäen.

Tietoisuuden lisääminen markkinavaikutuksista

LPY kannattaa arviomuistioon sisältyviä suosituksia markkinavaikutuksia koskevan tietoisuuden lisäämisestä:

- Kirjanpidon eriyttämistä koskeva raportointivelvoitteen säilyttäminen ja laadullisten tietojen keräämisen mahdollistaminen sekä sen laajentaminen myös valtion harjoittamaan kilpailulliseen taloudelliseen toimintaan.
- Selvitetään mahdollisuuksia kerätä tietoa julkisyhteisöjen määräysvallassa olevien yhtiöiden toiminnasta, kirjanpidon eriyttämisen toteutumisesta ja markkinaehtoisesta hinnoittelusta.

LPY:n mielestä on perusteltua, että julkisen vallan keräämät verovarot käytetään taloudellisesti järkevästi, kustannustehokkaasti. Siksi on tärkeää, että päättäjät, veronmaksajat ja valvovat viranomaiset saavat toimintansa tueksi riittävästi tietoa.

Yhdistys esittää, että markkinoilla toimivat julkisyhteisöt selvittävät säännönmukaisesti toimintansa markkinavaikutukset. Mikäli julkisen sektorin organisaatioiden toiminta aiheuttaa tai olisi omiaan aiheuttamaan markkinahäiriöitä, on niiden oma-aloitteisesti ryhdyttävä korjaaviin toimenpiteisiin ja raportoitava niistä valvontaviranomaisille.

Lääkäripalveluyritykset ry:n puolesta,

Ismo Partanen

toiminnanjohtaja

Partanen Ismo
Lääkäripalveluyritykset ry